

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS DRAUDIMO PROPAGUOTI KOMUNIZMĄ ARBA
KITĄ TOTALITARINĘ SANTVARKĄ VIEŠUOSIUOSE OBJEKTUOSE
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-1436(2) IR SEIMO NARIŲ A. AŽUBALIO IR
L. KASČIŪNO 2019 M. VASARIO 12 D. PASIŪLYMŲ DĖL ŠIO ĮSTATYMO PROJEKTO**

2021 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2021 m. vasario 17 d. sprendimo Nr. SV-S-46 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos draudimo propaguoti komunizmą arba kitą totalitarinę santvarką viešuosiuose objektuose įstatymo projektui Nr. XIIP-1436(2) (toliau – Įstatymo projektas) ir pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui jį tobulinti, atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

1.1. Atsižvelgiant į tai, kad ne viename Europos Parlamento, Europos Komisijos, ES valstybių narių vadovų ar Europos Tarybos priimtų dokumentų (rezoliucijose, deklaracijose, ataskaitose, bendruose pareiškimuose) yra smerkiami totalitariniai režimai ir jų nusikaltimai, pavyzdžiui, 2019 m. rugsėjo 19 d. Europos Parlamento rezoliucijoje dėl Europos atminties svarbos Europos ateičiai (2019/2819(RSP), minimi totalitariniai komunistiniai režimai ir nacistinis režimas, nurodoma, kad „ne vienoje valstybėje narėje komunizmo ir nacizmo ideologijos draudžiamos įstatymu“ (F punktas), kad Europos Parlamentas „kuo griežčiausiai smerkia agresijos aktus, nusikaltimus žmonijai ir masinius žmogaus teisių pažeidimus, įvykdytus nacistinio, komunistinių ir kitų totalitarinių režimų“ (3 punktas), „smerkia tokių totalitarinių ideologijų, kaip nacizmas ir stalinizmas, apraiškas ir propagavimą ES“ (6 punktas), siūlytina Įstatymo projekto pavadinimą tikslinti nustatant draudimą propaguoti ne tik komunizmą, bet ir kitus totalitarinius režimus ar ideologijas ir jį išdėstyti taip: „Lietuvos Respublikos draudimo propaguoti komunizmą, nacizmą, kitus totalitarinius režimus ir jų ideologijas įstatymas“, atitinkamai tikslinant Įstatymo projekto nuostatas.

1.2. Atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo projektu siūlomos nuostatos yra deklaratyvaus pobūdžio, neįtvirtina aiškaus įgyvendinimo mechanizmo, todėl priėmus Įstatymo projektą tai gali sukelti neaiškumų ir problemų šias nuostatas taikant praktikoje, siūlytina pakartotinai įvertinti

Vyriausybės 2018 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 974 4 punktą, kuriuo jau buvo teikta išvada dėl to paties Įstatymo projekto, išdėstytus siūlymus bei įvertinti šiuos aspektus:

1.2.1. Siūlytina Įstatymo projekte įtvirtinti „propagavimo“ sąvoką, kuri būtų būdinga tik šiame Įstatymo projekte siūlomų teisinių santykių sričiai ir pagal savo turinį galėtų reikšti „naudojimą propagandai – nekritiškai suvoktai informacijai, šlovinančiai režimus ir ideologijas“. Priešingu atveju „propagavimo“ sąvoka būtų suprantama plačiai, apimtų įvairias raiškos formas, kurios skiriasi savo turiniu, pateikimu, sklaida bei pasekmėmis, o tai neatitiktų Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo doktrinos ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnyje įtvirtinto teisėkūros aiškumo principo, numatančių, kad teisinis reguliavimas visais atvejais turi būti aiškus, jis negali kelti dviprasmybių.

Taip pat siūlytina suvienodinti Įstatymo projekte vartojamas kitas sąvokas („viešojo naudojimo objektai“, „viešieji objektai“, „erdvės“, „kitos bendro naudojimo erdvės“ ir pan.) ir papildomai apibrėžti sąvoką „viešosios paskirties pastatai, įstaigos ir įrenginiai“, nes juridinis asmuo (įstaiga) savaime negali būti viešojo naudojimo objektas. Jei šiuo atveju turimas mintyje įstaigos pavadinimas, tuomet pažymėtina, kad juridinių asmenų pavadinimai yra Lietuvos Respublikos civilinio kodekso reguliavimo dalykas.

1.2.2. Siūlytina nustatyti kriterijus ir sąlygas, kuriais vadovaujantis viešojo naudojimo objektai būtų priskiriami draudžiamiesiems objektams, įrašomi į viešųjų objektų, prieštaraujančių Įstatymo projekto 2 straipsnyje 1 dalyje įvardintoms nuostatoms, sąrašą, bei kokie būtų tolesni valstybės institucijų veiksmai šį sąrašą sudarius;

1.2.3. Įstatymo projekto 3 straipsnio 4 dalies 2 punkte numatytas išimčių, kai viešieji naudojimo objektai neprivalėtų būti šalinami, sąrašas turėtų būti baigtinis, konkretus, aiškus ir nedviprasmiškas, jame neturėtų būti vertinamojo pobūdžio nuostatų.

1.2.4. Įstatymo projekto nuostatų, kuriomis įpareigojama pašalinti objektus, propaguojančius totalitarinę santvarką, įgyvendinimas gali būti susijęs su objektų savininkų nuosavybės teisių ribojimu. Konstitucinis Teismas 1994 m. sausio 19 d. nutarime konstatavo, kad įstatymų leidėjas gali reguliuoti savininkų ir kitų nuosavybės teisinių santykių dalyvių subjektines teises tik įstatymu nustatydamas šių teisių turinį. Taigi esminės sąlygos, susijusios su galimu nuosavybės teisių ribojimu turi būti reglamentuotos įstatyme, t. y. Įstatymo projekte turi būti įtvirtintos draudžiamų objektų pakeitimą ar pašalinimą reguliuojančios nuostatos, jas vykdysiantys subjektai (objektų savininkai, konkrečios valstybės institucijos ar kt.), numatyta kokiomis lėšomis pakeitimo ar pašalinimo darbai bus finansuojami, kaip būtų skundžiami atsakingų institucijų sprendimai ir kt.

1.3. Siekiant užtikrinti nuoseklaus teisinio reguliavimo įgyvendinimą, siūlytina kartu keisti ir Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 524 straipsnio 1 dalį, papildant

normos dispoziciją veiksmais dėl teisės aktų reikalavimų, draudžiančių propaguoti komunizmą, nacizmą, kitus totalitarinius režimus ir jų ideologijas viešuosiuose objektuose, erdvėse ar renginiuose ir įvykiuose, suderinant ją su Įstatymo projekto 2 straipsnyje siūlomu reguliavimu.

2. Pritarti Seimo nario A. Ažubalio pateiktiems pasiūlymams pakeisti Įstatymo projekto 1 straipsnio 2 dalį ir 2 straipsnio 1 dalį, įvardinant tai kaip sovietinės ir nacistinės okupacijų šlovinimą, kadangi savaime asmenų, organizacijų, įvykių ar datų sąsajos su sovietinės ir nacistinės okupacijų įtvirtinimu ir represijomis neatskleidžia totalitarinės ideologijos ar režimo propagavimo, teigiamo požiūrio totalitarinių režimų atžvilgiu ar susidomėjimo totalitarine ideologija.

3. Nepritarti Seimo nario L. Kasčiūno pateiktiems pasiūlymams pakeisti Įstatymo projekto 1 straipsnio 2 dalį ir 2 straipsnio 1 dalį, nes juose nurodytas netikslus sovietinės okupacijos (1940-1953 metai) laikotarpis neatitinka tikslaus okupacijos laikotarpio: 1940–1941 ir 1944–1990 metai.

4. Iš esmės pritarti Seimo narių A. Ažubalio ir L. Kasčiūno pasiūlymams pakeisti Įstatymo projekto 3 straipsnio 4 dalies 2 punktą.

Ministras Pirmininkas

Kultūros ministras